

OLIIY TA'LIMDA INTERAKTIV METODLAR ASOSIDA TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta'lim jarayonida interaktiv metodlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va ta'lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyati yoritilgan. Interaktiv metodlar orqali talabalarning darsdagi faolligi, mustaqil fikrlashi, muloqot ko'nikmalari va amaliy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim jarayonida "aqliy hujum", "keys-stadi", "munozara", "klaster" kabi interaktiv metodlardan samarali foydalanish bo'yicha tavsiyalar berilgan. Tadqiqot natijalari interaktiv yondashuvlarni ta'lim jarayoniga tizimli joriy etish talabalarning o'zlashtirish darajasi va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, interaktiv metodlar, ta'lim samaradorligi, pedagogik texnologiya, talaba faolligi, innovatsion ta'lim, mustaqil fikrlash, amaliy kompetensiya.

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ

Аннотация. В статье рассматриваются педагогические возможности использования интерактивных методов в процессе высшего образования и их значение для повышения эффективности образования. Проанализированы вопросы развития активности студентов на занятиях, их самостоятельного мышления, коммуникативных навыков и практических компетенций посредством интерактивных методов. Также даны рекомендации по эффективному использованию интерактивных методов, таких как "мозговой штурм", "тематическое исследование", "обсуждение", "кластер" в современном образовательном процессе. Результаты исследования показывают, что системное внедрение интерактивных подходов в образовательный процесс способствует повышению уровня усвоения учащимися и качества образования.

Ключевые слова: высшее образование, интерактивные методы, эффективность образования, педагогические технологии, активность студентов, инновационное образование, самостоятельное мышление, практическая компетентность.

INCREASING THE EFFICIENCY OF EDUCATION IN HIGHER EDUCATION BASED ON INTERACTIVE METHODS

Annotation. This article examines the pedagogical potential of using interactive methods in higher education and their significance in improving the effectiveness of the educational process. It analyzes the role of interactive methods in enhancing students' classroom engagement, independent thinking, communication skills, and practical competencies. The article also provides recommendations for the effective use of interactive methods such as brainstorming, case study, discussion, and clustering in the modern educational process. The findings indicate that the systematic integration of interactive approaches into the educational process contributes to improving students' academic achievement and the overall quality of education.

Keywords: higher education, interactive methods, educational effectiveness, pedagogical technology, student engagement, innovative education, independent thinking, practical competence.

Kirish. Bugungi kunda oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirish, talabalarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish hamda ularning mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini

rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. An'anaviy ta'lim usullari bilan bir qatorda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, talabani ta'lim jarayonidagi faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan interaktiv metodlar zamonaviy oliy ta'limning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Interaktiv metodlar o'qituvchi va talaba, shuningdek, talabalarning o'zaro hamkorligi asosida tashkil etilib, ta'lim jarayonida fikr almashish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, mustaqil qaror qabul qilish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish imkonini beradi. "Aqliy hujum", "keys-stadi", "munozara", "klaster", "aqliy xarita" kabi metodlardan foydalanish talabalarning darsdagi faolligini oshirish bilan birga, ularda muloqot, tahliliy fikrlash va jamoada ishlash kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Oliy ta'limda interaktiv metodlarni maqsadga muvofiq va tizimli qo'llash ta'lim mazmunini talabalarning ehtiyojlari bilan uyg'unlashtirish, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lash hamda o'quv jarayonining samaradorligini oshirish imkonini beradi. Shu sababli interaktiv metodlardan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganish va ularni ta'lim jarayoniga samarali tatbiq etish masalasi dolzarb ilmiy-pedagogik ahamiyatga ega[4]. Mazkur maqolada oliy ta'limda interaktiv metodlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari, ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri hamda talabalar faolligini oshirishdagi imkoniyatlari yoritiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Oliy ta'limda interaktiv metodlardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Pedagogika sohasidagi ilmiy adabiyotlarda interaktiv ta'lim talabani o'quv jarayonidagi faol ishtirokini ta'minlovchi, mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantiruvchi samarali yondashuv sifatida talqin etiladi. Tadqiqotchilar interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim oluvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasini oshirish, amaliy ko'nikmalarini shakllantirish va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydilar[1].

Xorijiy va mahalliy pedagogik tadqiqotlarda "aqliy hujum", "keys-stadi", munozara, loyiha metodi, klaster va guruhli ish kabi metodlarning ta'lim jarayonidagi samaradorligi keng o'rganilgan. Ushbu tadqiqotlarda interaktiv metodlarning asosiy afzalligi talabalarning faolligini oshirish, o'qituvchi va talaba o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlar bilan bog'lash imkoniyati bilan izohlanadi[3]. Tadqiqot metodologiyasini belgilashda ta'lim jarayonining tizimlilik, faollik, hamkorlik va kompetensiyaviy yondashuv tamoyillariga asoslanildi. Tadqiqot davomida tahlil, taqqoslash, umumlashtirish, kuzatish va pedagogik tajriba metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, interaktiv metodlarning talabalarning o'quv faolligi va ta'lim natijalariga ta'sirini aniqlash maqsadida nazariy manbalar o'rganilib, amaliy pedagogik jarayon tahlil qilindi.

Tadqiqot metodologiyasining asosiy maqsadi oliy ta'limda interaktiv metodlardan foydalanishning samarali usullarini aniqlash va ularning ta'lim sifatini oshirishdagi imkoniyatlarini asoslashdan iborat. Olingan ma'lumotlar umumlashtirilib, interaktiv metodlarni ta'lim jarayoniga samarali joriy etish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar shakllantirildi.

Muhokama. Oliy ta'lim jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish talabalarning o'quv faoliyatini faollashtirish va ta'lim samaradorligini oshirishning muhim vositalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda talabalar nafaqat tayyor bilimlarni o'zlashtiradi, balki muammoli vaziyatlarni mustaqil tahlil qilish, o'z fikrini asoslash va turli qarashlarni taqqoslash imkoniyatiga ega bo'ladi. "Aqliy hujum", "keys-stadi", munozara va guruhli ishlash kabi metodlarning qo'llanilishi talabalar o'rtasida hamkorlikni kuchaytiradi. Bunday metodlar dars jarayonida talabalarni faol ishtirok etishga undab, ularda mustaqil fikrlash, muloqot qilish, muammoni hal etish va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Ayniqsa, amaliy mashg'ulotlarda keys metodidan foydalanish nazariy bilimlarni real yoki modellashtirilgan vaziyatlar asosida qo'llash imkonini beradi[6]. Shuningdek, interaktiv metodlarning samaradorligi ularni to'g'ri tanlash va ta'lim maqsadiga moslashtirishga bog'liq. O'qituvchi mashg'ulot mazmuni, talabalarning tayyorgarlik darajasi va mavjud vaqtni hisobga olgan holda tegishli metodni tanlashi lozim. Interaktiv metodlardan faqat darsni qiziqarli tashkil etish vositasi sifatida emas, balki aniq pedagogik maqsadga erishishga xizmat qiluvchi metodik vosita sifatida foydalanish muhimdir.

Muhokama natijalariga ko'ra, interaktiv metodlarni an'anaviy ta'lim shakllari bilan uyg'unlashtirish eng maqbul yondashuvlardan biridir. Bunday yondashuv nazariy bilimlarni mustahkamlash bilan birga, ularni amaliy faoliyatda qo'llash imkoniyatini kengaytiradi. Demak, oliy ta'limda interaktiv metodlardan tizimli va maqsadli foydalanish ta'lim sifatini oshirish, talabalarning faolligini kuchaytirish hamda zamonaviy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari oliy ta'lim jarayonida interaktiv metodlardan foydalanish talabalarning o'quv faolligi va ta'lim samaradorligini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. Interaktiv metodlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda talabalarning darsdagi ishtiroki, mustaqil fikrlashi va o'zlashtirishga bo'lgan qiziqishi ortishi kuzatildi.

Tadqiqot davomida "aqliy hujum", "keys-stadi", munozara, klaster va guruhli ishlash kabi metodlardan foydalanish talabalarda tahliliy fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, o'z fikrini asoslash hamda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishi aniqlandi. Ayniqsa, amaliy mashg'ulotlarda interaktiv metodlardan foydalanish nazariy bilimlarni amaliy vaziyatlar bilan bog'lash imkonini berdi.

Shuningdek, interaktiv metodlardan tizimli foydalanish o'qituvchi va talaba o'rtasidagi pedagogik hamkorlikni kuchaytirishi, dars jarayonida qayta aloqa samaradorligini oshirishi va ta'lim jarayonini talaba markaziga yo'naltirishga xizmat qilishi aniqlandi[8]. Interaktiv metodlarni oliy ta'lim jarayoniga maqsadli va metodik jihatdan to'g'ri joriy etish ta'lim sifatini oshirishning samarali vositalaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

Xulosa. Oliy ta'limda interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirish, talabalarning darsdagi faolligini kuchaytirish va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Tadqiqot natijalari "aqliy hujum", "keys-stadi", munozara, klaster va guruhli ishlash kabi metodlar talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog'lashga, kommunikativ va tahliliy kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi.

Shu sababli interaktiv metodlarni ta'lim jarayoniga tizimli, maqsadli va fan xususiyatlaridan kelib chiqqan holda joriy etish maqsadga muvofiq. Bunday yondashuv ta'lim sifatini oshirish bilan birga, zamonaviy mehnat bozori talabalariga mos, faol, mustaqil va kompetent mutaxassislarni tayyorlash imkoniyatini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2006.
2. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.
3. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Moliya, 2003.
4. Ishmuhammedov R.J., Abduqodirov A.A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2008.
5. Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Sano-standart, 2015.
6. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – Москва: Педагогика, 1989.
7. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – Москва: Народное образование, 1998.
8. Хуторской А.В. Современная дидактика. – Санкт-Петербург: Питер, 2001.
9. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва: Академия, 2009.
10. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии: активное обучение. – Москва: Академия, 2009.